Kvinnor Svenska kyrkan

Kvinnoglöd

Nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan Nr 4 2017

På spaning efter en feministteologi

Kvinnor är kyrka med sina kroppar och med hela sina levda liv, säger Ninna Edgardh. Foto från resan till Wales: Cecilia Hardestam

Temat för detta nummer av Kvinnoglöd är Feministteologin i dag. Spelar feministteologin någon roll i dagens svenska kyrka?

Det är svårt att hålla feministteologin levande i dagens Svenska kyrkan, konstaterar prästen Linda Ganters.

Kvinnor behöver gudstjänster som är som evangeliet, befriande, förlåtande och upprättande.

– Traditionella gudstjänster innehåller förtryckande företeelser, som hyllandet av oskuld, ödmjukhet och självförnekelse, medan de tar avstånd från högmod och viljestyrka. Här finns inte plats för första mensen, graviditet eller menopaus. Här visas okunnighet om hur fattigdom, brist på inflytande och rasism drabbar kvinnor hårdare än män, skriver Ninna Edgardh, professor i kyrkovetenskap på Uppsala universitet.

Efter intensiv feministteologisk debatt under Kvinnoårtiondet på 1980- och 1990-talen, då kvinnor skapade egna gudstjänster, ligger feministteologin i träda.

Men nu har den börjat gro, enligt Helène Egnell på Centrum för religionsdialog. Sid 3

Kvinnoglöd nr 1/18 har tema Våld i nära relationer.

Mer i detta nummer:

Rastpedagogik för världens framtid Sid 2
Boktips i Gunillas krönika Sid 2
Med Din ljusa skugga – till Wales Sid 4
Övergrepp där människor möts Sid 4

Kvinnoglöd till alla

Från och med detta nr skickar vi Kvinnoglöd per post till alla medlemmar. Vill du inte ha papperstidningen, utan hellre läsa webbupplagan på KviSks hemsida, var snäll och meddela Ingrid Ödqvist. Nr 1/18 kommer dock som vanligt att postas till alla.

Befriande teologi i svensk tappning

Efterföljelse är mer nåd än krav. Är en utmaning men framför allt en gåva.

Det skriver Annika Spalde och Pelle Strindlund i sin nya bok Mystik och politik Befriande kristendom. De beskriver mystik, motstånd och ickevåld, samt manar att i bönen inte söka inre frid utan visdom och medlidande. Sid 4

Kallelse till årsmöte för Kvinnor i Svenska kyrkan

den 21 april 2018 kl 14
på stiftsgården Åkersberg, Höör

Alla medlemmar har rätt att närvara vid årsmötet. Rösträtt har de representanter som utses av respektive stiftsgrupp eller nätverk enligt stadgarna.

Motioner kan väckas av enskild medlem eller av stiftsgrupp/nätverk och ska ha inkommit till ordf Gunilla Åkesson senast den 21 februari 2018.

Förslag till dagordning och övriga handlingar skickas ut till representanter och övriga anmälda senast tre veckor före årsmötet.

Årsmötet äger rum i anslutning till konferensen Våreld. Program med uppgifter om anmälningstid med mera, kommer med Kvinnoglöd nr 1/2018.

För styrelsen/Gunilla Åkesson, ordförande

Ökenmödrar och kyrkomödrar

Detta är titlar på två av mina böcker. Titlar som ger ett annat perspektiv. Genom åren har jag hört talas om ökenfäderna som omnämns med stor vördnad och respekt, och kyrkofäderna som lagt grunden till vår kyrka.

Men ökenmödrarna och kyrkomödrarna öppnar nya bilder för mig. I min kyrkas historia finns ett arv att ta vara på och bygga vidare på.

Kristendomen var från början en hemmareligion och i hemmet styrde kvinnorna. I den första kristna kyrkan gavs kvinnorna möjlighet att utöva ledarskap som inte var möjligt någon annanstans i det romerska riket. De ledde samlingar i sitt hem och tjänade som apostlar, evangelister och lärare. Alla hjälptes åt att sprida evangeliet, kvinnor som män.

När kyrkan sedan blev mer institutionell minskade kvinnornas ledarmöjligheter. Många av dem sökte sig då ut till öknen och till kloster. De levde i enkelhet, en del som eremiter, och vardagen präglades av studier och bön. I berättelserna om dessa kvinnor framträder de som färgstarka, kraftfulla, kärleksfulla och generösa, ofta med mycket starka åsikter som också präglade deras undervisning.

Kyrkomödrar, kvinnor som andliga förebilder, finns i vår historia men också runt omkring oss. Vi kan fascineras av Hildegard av Bingen och hennes tankar och förmåga att sprida dem, av den heliga Birgittas ihärdighet som resulterade i en klosterorden, Moder Teresas sociala kärleksbudskap, Emilia Fogelklou, Ester Lutteman och Britt G Hallqvist som banade väg för oss som kvinnor i Svenska kyrkan.

Jag tror att vi kan hämta mycket kraft från våra förmödrar. En kraft att kämpa för jämställdhet, kärlek och rättvisa idag, för respekt som #metoo-rörelsen just nu aktualiserar. Det är jätteviktigt att vi alla har respekt för varandra. Vuxna för barn och barn för vuxna, män för kvinnor och kvinnor för män. Ingen har rätt att förgripa sig på någon annan på något sätt det vara må.

Krönika

Gunilla Åkesson
Ordförande i KviSk

Laura Swan: De glömda ökenmödrarna
Ann-Ida Fehn, Hedvig Larsson: Kyrkomödrar

Barn som väntar, barn som leker

Två kvinnofrukostar i Helsingborg respektive Kristianstad har handlat om barn som väntar på uppehållstillstånd och barn som ska starta sitt nya liv i Sverige, samt barn som går i skolan.

När Lunds stiftsgrupp ville fokusera på KviSks tema Hållbar utveckling i Kristi efterföljd, valde man att satsa särskilt på barnen.

Rasten – försummat kapitel

– Det är inte bara skapelsen som ska överleva, även mänskligheten, och då är barnen extra viktiga, säger Gunilla Åkesson.

Rasten är ett försummat kapitel inom pedagogiken. Jenny Liljedahl som tillsammans med Cecilia Dahlberg fått Lärarförbundets pris för sin satsning på rastpedagogik berättade i september i Kristianstad om projektet.

Som fritidsledare på en skola med en hög andel barn från andra länder, fick de möjlighet att koncentrera sitt arbete till vad som händer på rasterna.

De lärde barnen leka traditionella lekar där alla är tillsammans och följer regler

De såg till att alla barn fick vara med, eller turas om, såg till att blanda alla barn över ålders-, språk- och kulturgränser.

De införde lekar som Sista paret ut och liknande sällskapslekar.

Barn från andra länder fick också möjlighet att lära ut de lekar de lekt där hemma.

– I stället för rastvakt kallas den vuxne rastvärd eller rastpedagog, som

Utmaningen

då är närvarande och ser till att ingen blir mobbad eller utfrusen, säger Gunilla Åkesson.

Diakon Michaela Tehagen berättade om arbetet med barn och ungdomar, både asylsökande och de som nyligen fått uppehållstillstånd, i Maria församling i Helsingborg i samarbete med Individuell människohjälp. Barnen fick uttrycka sig i bild, musik och rollspel om sin situation.

– Många av barnen känner skuld gentemot föräldrar som skickat iväg dem, med tanke att familjen ska leva vidare under andra förhållanden än i hemlandet. En del kanske inte trivs, har inte hittat sin plats här, och vet inte hur de ska handskas med den nya kulturen, eller känner av sprickan mellan skolans och hemmets radikalt olika kulturvärldar.

Arbetssättet började i Malmö och har spritts därifrån.

Elisabeth Enger, redaktör

Kvinnoglöd nr 4/2017 Årgång 7. Kvinnoglöd är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan KviSk och publiceras 4 ggr/år på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se. Nyhetsbrevet trycks på miljövänligt papper hos Silanders Grafiska AB i Göteborg.
Manusstopp för nästa nummer: Fredagen den 9 februari 2018
Ansvarig utgivare: Gunilla Åkesson. Redaktör: Elisabeth Enger. *Redaktionsråd:* Gunilla Bäckström, Luleå stiftsgrupp, Marianne Staaf-Gälldin, Härnösands stiftsgrupp, Bulle Davidsson, Linköpings stiftsgrupp, Ragnhild Greek, Stockholms stiftsgrupp
Redaktionsadress: Elisabeth Enger, Låbyn Hagen 501, 662 91 Åmål. Bidrag kan även mejlas till eenger.hagen@gmail.com

Ligger i träda, men nu börjar det gro

– Det är länge sedan jag läste feministteologi, och det är svårt att hålla den aktuell i kyrkan i dag, säger *Linda Ganters*, präst i Alsters-Nyedsbygdens församling utanför Karlstad.

Till Världens fest i Karlstad 2014 skapade Linda tillsammans med diakon *Inga-Lill Dahl Larsson* en feministmässa Hon kommer till dig – en mässa som tar ner Gud på jorden.

Linda Ganters

– I dag får kvinnor och män vara präster på lika villkor och med samma lön, men det är inte särskilt mycket det som feminismen handlar om, säger Linda och fortsätter:

– I stället handlar det om att synliggöra differenser och strukturer som inte är så tydliga, men ytterst kännbara för kvinnor främst, men också för män.

– Debatten om teologin har påverkat kyrkan på ett positivt sätt, den har blivit mer folktillvänd och människonära sedan kvinnorna kom in i prästyrket, men det finns många aspekter som inte tummas på, det är något slags tabu och det sitter stenhårt cementerat, anser Linda.

> Kvinnor behöver gudstjänster som är som evangeliet, befriande och upprättande.

– Det är alldeles för mycket rädsla och munkavle och locket på i vår kyrka. Tänk om vi hade ett fritt debattklimat, då det gäller allt! Hur levande och i nutiden skulle vi inte kunna vara!

Debatten om feministteologin var intensiv under slutet av 1980-talet och 1990-talet i samband med Kvinnoårtiondet, och nya feministiska former av gudstjänst firades på olika håll, som Sofiamässor och Martamässor, inspirerade av Kvinnoårtiondet.

Sofiamässor hölls under mer än tio år ett par gånger per termin i Sofia kyrka i Stockholm. Så småningom sinade krafterna hos de ideella organisatörerna.

– Sofiamässorna ingick inte i församlingens ordinarie verksamhet, och ingen ville driva dem vidare. En ideell verksamhet behöver institutionell uppbackning, säger *Helène Egnell* vid Centrum för religionsdialog i Stockholms stift, en av de aktiva i Sofiamässorna.

En upprättande, stärkande och befriande ritual innebär en utmaning av den rådande maktordningen, säger Ninna Edgardh. Foto från Wales: Cecilia Hardestam

– Jag har en känsla av att feministteologin ligger i träda, men nu börjar det gro, säger hon.

Helène Egnell

De nyaste avhandlingarna om feministteologi jag hittade när jag googlade var från 2001 och 2004. Ett tecken på att det nu behövs nya tag!

Anne-Louise Eriksson beskriver bland annat feministteologins framväxt i Sverige. Världen över började nya feministteologiska tolkningar växa fram, i Afrika, Asien och Latinamerika, utifrån en lesbisk och andra marginaliserade gruppers utgångspunkt.

Feministteologin i dag

Ninna Edgardh, professor i kyrkovetenskap på Uppsala universitet, ställer gudstjänsten i fokus, dess liturgi, utformning, språk och gestaltning.

Feministiska gudstjänster skapades även kring kvinnors erfarenhet av att ha blivit kränkta. Våld och våldskultur är ett av de mest centrala problemen för kvinnor världen över.

Kvinnors integritet hotas av fysiska övergrepp, men också av gudstjänstliv som ger uttryck för förakt mot kvinnor eller manifesterar kvinnors underordning. Ett väsentligt behov i den feministiska liturgiska rörelsen är att skapa ett ”skyddat rum”, där kvinnor kan uttrycka sina behov och erfarenheter utan att riskera vare sig sin andliga eller kroppsliga integritet. Kvinnor är kyrka med sina kroppar och med hela sina levda liv.

Men en upprättande, stärkande, bejakande och befriande ritual innebär en utmaning av den rådande maktordningen, konstaterar hon i avhandlingen.

– I samband med kvinnoårtiondet hade vi en intensiv period av feministisk aktivitet i kyrkan, säger Ninna Edgardh i telefon.

– Under 2000-talet har i stället en integrationsprocess pågått, en mainstreaming, för att göra feministteologin som en del av det vanliga arbetet i kyrkan. Det märktes direkt i arbetet med kyrkohandboken som påbörjades 2006, som fick ett inkluderande språkbruk.

Ninna Edgardh

Men integrationsprocessen innebar samtidigt att feministteologin i viss mån blev osynlig. Samtidigt som kvinnornas roll blev starkare, större andel kvinnor finns i kyrkomötet, bland präster och förtroendevalda, så är det fortfarande manlig dominans bland makthavare och beslutsfattare, alltså kyrkoherdar.

Elisabeth Enger, redaktör

Anne-Louise Eriksson: Genuspers-pektiv på teologi, 2004. Ninna Edgardh: Feminism och liturgi - en ecklesiologisk studie, 2001

Med nunnor i Wales - exotisk dansresa

I slutet av september dansade deltagarna i kyrkostyrelsens nationella satsning, *Dansa tro – dansa liv,* delar ur dansmässan Din ljusa skugga i klostret Tu Mam Duw i Wales.

Dans med nunnor i Wales till de sånger i Din ljusa skugga som hunnit översättas till engelska. Foto: Cecilia Hardestam

Resan började i närheten av Birmingham där deltagarna fördjupade sig i cirkeldans tillsammans med dansledaren Judy King samt ett tiotal engelska präster och lekmän.

– En av de engelska deltagarna hade bland annat doktorerat på vad cirkeldans gör med dem som deltar, och kommit fram till att dansen öppnar för kontakt med andligheten, säger projektledare Cecilia Hardestam.

Resan fortsatte till klostret i Wales.

– Vi dansade dansmässan Din ljusa skugga med nunnorna, och de ledde oss bland annat i linedance. Alla var djupt berörda.

Hur de lever i Kristi efterföljd

Annika Spalde och Pelle Strindlund tar konsekvenserna av att de vill leva i Kristi efterföljd, och varvar teorin med praktiska exempel från sina erfarenheter som följeslagare i Palestina, ickevåldsträning i Chicago, flyktingarbete på Lesbos, människorättsarbete i Kurdistan och att sitta i häkte i Norrköping, med mera.

Läst

De inspireras av befrielsesträvan, att se hur Gud möter oss i de förtryckta, att tolka Bibeln och kristendomen ur de förtrycktas perspektiv. Jesus visar dem vägen till konfrontation med destruktiva ideologier och maktfullkomliga ledare.

Rättvisearbetet är ett sätt att leva det andliga livet. De ger i sin bok befrielseteologins bakgrund med uppkomsten i Latinamerika och hur den utvecklats i olika delar av världen och hänger samman med feministteologi och queerteologi, och diskuterar hur man kan anpassa en befriande kristendom till svenska förhållanden.

Annika Spalde & Pelle Strindlund: Mystik och politik Befriande kristendom

Förlåtelse och försoning kan missbrukas inom kyrkan

– Vi arbetar sedan länge inom kyrkan på att förebygga och bemöta våld och övergrepp inom den egna verksamheten, säger Inger Lise Olsen, genderhandläggare inom Svenska kyrkan.

– Vi har en två timmars utbildning för alla ungdomsledare, ”Trygga möten”,

#metoo

som tar upp dessa frågor och gör att problemen kommer fram. Präster och diakoner – kanske särskilt diakoner – hjälper de utsatta kvinnorna, och några män, att hantera det de utsatts för.

– Bibeln kom till i en mycket patriarkal kontext, och har åtskilliga berättelser som handlar om sexuella övergrepp. Makt spelar roll. Övergrepp handlar mer om makt än om sexualitet. Våld och övergrepp äger rum där människor möts – inte fler inom kyrkan än på andra ställen, men de finns.

– Metoo-kampanjen har pekat på att kvinnors kroppar i flera sammanhang betraktas som en arena där man tar för sig. Undersökningar visar dock att det är bättre nu. Men också att det tar längre tid för kvinnor med religiös övertygelse att anmäla övergrepp, eller lämna en våldsrelation. De är präglade som offer, och begreppen förlåtelse och försoning missbrukas.

Ragnhild Greek,redaktionsrådet

Grattis, Göteborgs stift!

Till att Susanne Rappman blir den första kvinnliga biskopen i ert stift! Susanne vann valet med nästan 69 procent av rösterna i sista omgången. Hon vigs till biskop i mars 2018 och efterträder Per Eckerdahl. Susanne Rappman var den första kvinna som prästvigdes i Göteborgs domkyrka 1992. Hon är nu kyrkoherde och kontraktsprost i Mölndal.

Vill du bli medlem?

Gamla och nya medlemmar hälsar vi varmt välkomna!

Sätt in 100 kr på bankgiro 422-3699. Glöm inte ange namn, adress, födelseår och eventuell e-postadress.

Stoppa utvisningarna!

Vi är nu mer än många som kräver att utvisningarna av ungdomar till Afghanistan stoppas. Regeringen har möjlighet att omedelbart besluta om en amnesti.

Nu är det nog

Nu är det nog! Utbildningar avbryts, relationer krossas. Vi vet inte vad som händer med dem som redan tvingats till Afghanistan. Ett land där flera av dem aldrig satt sin fot och inte känner någon.

Unga tvingas lämna sina boenden, lever som hemlösa på gatorna i försök att avsluta sin gymnasieutbildning, och riskerar bli offer för droger och kriminalitet. **http://katarinauppropet.se/**

Swisha till KviSk!

Numera kan du swisha medlemsavgiften till KviSk. Mejla dina personuppgifter till Gunilla Åkesson!

Numret är: 123 691 859 3.